

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang IX, Nr. 349

Parasjat Devariem

6 Menachem Av 5770
16/17 juli 2010

Maandag 12 juli is Rosj Chodesj Menachem Av, het begin van de Negen Dagen

Parasjat Devariem (Deuteronomium 1:1-3:22)

Een nieuwe vertaling met Rasji van de tweede aliya

¹¹ Moge Hasjem, de G-d van jullie voorvaderen, aan jullie een duizendvoud toevoegen van wat jullie nu zijn, en moge Hij jullie zegenen, zoals hij jullie heeft toegezegd. ¹² Hoe kan ik alleen jullie last, jullie problemen en jullie geruzie dragen? ¹³ Wijzen jullie voor jezelf uit jullie stammen wijze, verstandige en bij jullie stammen goed bekend staande mannen aan, dan zal ik hen tot hoofd over jullie aanstellen. ¹⁴ En jullie antwoordden mij en zeiden: „Dat wat u gezegd heeft is goed voor ons

11. Moge Hasjem aan jullie een duizendvoud toevoegen – Wat is het doel van de herhaling in het vers: „En moge Hij jullie zegenen, zoals Hij jullie heeft toegezegd?” Maar de Israëlieten zeiden tegen hem: „Mosjé, u stelt een grens aan onze zegen [door te stellen dat we slechts duizendvoudig zullen vermeerderen]. De Heilige, geloofd is Hij, heeft al aan Avraham beloofd [in Bereisjiet 13:16]: „Zodat als iemand het stof van de aarde kan tellen, dan zullen ook je nakomelingen geteld kunnen worden.” Mosjé antwoordde hen: „Deze [duizendvoudige] zegen is van mij, maar Hij zal jullie zegenen zoals Hij jullie beloofd heeft.”

12. Hoe kan ik alleen dragen – Zelfs al zou ik zeggen: ‘Ik zal dat doen, ten einde daarvoor ene beloning te krijgen,’ dan nog zou ik het niet kunnen. Dit is wat ik al tegen jullie gezegd heb: „Ik spreek niet uit mijzelf tegen jullie, dat ik jullie problemen niet alleen kan dragen, maar op bevel van de Heilige, geloofd is Hij.”

Jullie last – Dit leert ons dat de Israëlieten een lastig volk was. Wanneer iemand zag dat zijn tegenstander aan de winnende hand was, dan was hij gewoon om te zeggen: „Ik kan nog andere getuigen brengen, meer bewijsmateriaal overleggen, en ik zal gebruik maken van mijn recht om meer rechters toe te voegen aan jouw tribunaal.”

Jullie problemen – Dit leert ons dat de Israëlieten heidenden waren: wanneer Mosjé vroeg zijn tent uit kwam, zeiden ze: „Waarom gaat de zoon van Amram zo vroeg weg? Misschien heeft hij het niet naar zijn zin thuis?” En als hij laat zijn tent uit ging, dan zeiden ze: „Waarom gaat de zoon van Amram niet weg? Wat denk je? Waarschijnlijk zit hij boze plannen uit te denken tegen jou en heeft hij iets lelijks tegen je van plan.”

En jullie geruzie – Dit leert ons dat zij twistziek waren. [Sifré]

13. Wijzen jullie voor jezelf – Bereiden jullie je op deze zaak voor.

Mannen – Zou het bij je kunen opkomen dat daar vrouwen voor zouden worden uitgekozen? Waarom staat er dan nadrukkelijk ‘mannen’? Het betekent dat zij rechtvaardige, acceptabele mannen moesten uitkiezen. [Sifré]

Wijze en verstandige mannen – Dat zijn mannen die begrip hebben en het één uit het andere afleiden. Dit is wat Arius aan Rabbi Jossé vroeg: wat is het verschil tussen wijze en verstandige mannen? Rabbi Jossi antwoordde hem: Een wijze lijkt op een rijke geldwisselaar: wanneer men hem dinaren brengt om te zien wat ze waard zijn, dan zal hij ze bekijken, maar als men hem niets brengt, zit hij stil en voert hij niets uit. Een verstandig mens daarentegen lijkt op een geldwisselaar die tevens handelaar is: wanneer men hem geld brengt om te onderzoeken, dan bekijkt hij dat, en wanneer men hem niets brengt, dan gaat hij er op uit en brengt zijn eigen geld [d.w.z., hij wacht niet totdat de mensen naar hem toe komen, maar hij gaat naar de mensen toe]. [Arius was een Christelijke geleerde uit de vierde eeuw van de Gewone Jaartelling, en wiens volgelingen Ariërs genoemd worden.]

Bij jullie stammen goed bekend staande mannen – Die aan jullie bekend zijn, want indien hij voor mij verschijnt, gehuld in zijn talliet, dan weet ik niet wie hij is en van welke stam hij is, en of hij geschikt is. Maar jullie kennen hem, want bij jullie is hij groot geworden. Daarom staat er: „Bij jullie stammen goed bekend staand.” [Sifré]

Dan zal ik hen tot hoofd over jullie aanstellen – Als hoofden en tot respectabele personen over jullie, d.w.z. dat jullie te tegenover hen respectvol en eerbiedig moet gedragen.

Dan zal ik hen aanstellen – [Hebr.: *Asjimeem*.] In de Tora-rol van *Rasji* miste er kennelijk de letter *i* in het woord *Asjimeem*, zodat hij schrijft: *Asjameem* – zonder *i* [zoals van de stam *Asjam* – schuld]. Dit leert ons dat de overtredingen van Israël boven de hoofden van de rechters hangen, want de rechters hadden hen van die overtredingen moeten weerhouden en hen het goede pad moeten wijzen. [Sifré]

14. En jullie antwoordden mij – Jullie hebben de zaak in jullie eigen voordeel beslist. Jullie hadden moeten antwoorden: „Mosjé, onze leraar, van wie is het beter om te leren, van u of van uw leerling? Is het niet beter van u, die er zich zoveel moeite voor getroost heeft?” Maar ik kende jullie gedachten, jullie zeiden tegen jezelf: „Nu zullen er vele rechters over ons worden aangesteld, en indien één daarvan ons niet kent [en niet ten gunste van ons beslist], dan geven we hem een geschenk, zodat hij ons gustig gezind zal zijn.” [Sifré]

om te doen.”¹⁵ Toen nam ik de hoofden van jullie stammen, wijze en bekende mannen, die ik als hoofden over jullie aanstelde: leiders over duizendtallen, leiders over honderdtallen, leiders over vijftigtallen en leiders over tientallen, en ambtenaren over jullie stammen.¹⁶ Ik instrueerde jullie rechters toen als volgt: „Luister naar jullie broeders en spreek rechtvaardig recht tussen een man en zijn broeder of zijn tegenstander.”¹⁷ Je mag niemand in het recht bevoordelen, maar luister zowel naar de kleine al de grote; vrees niemand, want de rechtspraak is van G-d; en de zaak die te moeilijk voor jullie is, brengen jullie bij mij voor, dan zal ik hem aanhoren.¹⁸ Ik gebood jullie

Om te doen – Wanneer ik wat traag was, zeiden jullie: „Doe het snel.” [Sifré]

15. Toen nam ik de hoofden van jullie stammen – Ik trok hen aan met woorden door te zeggen: Hoe fortuinlijk zijn jullie! Over wie zijn jullie aangesteld? Over de zonen van Avraham, Jitschak en Ja’akov, over mensen die broeders en vrienden, G-ds deel en erfenis en met iedere andere koosnaam genoemd worden. [Sifré]

Wijze en bekende mannen – Maar verstandige mannen heb ik niet gevonden (Nedariem 20b). Deze eigenschap van „verstandig” is één van de zeven eigenschappen waarover Jitschak tot Mosjé sprak, namelijk de vier die in Sjemot 18:21 genoemd worden en de drie hier genoemde eigenschappen, wijs, verstandig en goed bekend staand. Echter mOsjé vond er slechts drie van: rechtvaardige, wijze en goed bekend staande mannen. [Sifré]

Die ik als hoofden over jullie aanstelde – Jullie moeten hen met eerbied behandelen, zoals hoofden van inkoop, hoofden van verkoop en hoofden van handel, die het laatst [de synagoge] binnenkomen en het eerst weer weggaan [zodat iedereen voor hen opstaat uit respect]. [Sifré]

Leiders over duizendtallen – Eén leider over een groep van duizend man.

Leiders over honderdtallen – Eén leider over een groep van honderd man.

En ambtenaren – heb ik over jullie aangesteld.

Over jullie stammen – Dit zijn de gerechtsdienaren die op uitspraak van de rechter de veroordeelden vastbinden en met een riem slaan [Sifré].

16. Ik instrueerde jullie rechters – Ik zei tegen hen: „Wees gematigd als jullie rechtspreken. Wanneer een zaak één-, twee- of driemaal voor jullie komt, zeg dan niet: ‘de zaak is al verscheidene malen bij mij voorgekomen,’ maar overleg nog eens zorgvuldig. [Sifré]

Ik instrueerde jullie rechters toen – Toen ik hen aanstelde zei ik tegen hen: het heden is niet als het verleden. In het verleden waren jullie zelfstandig, nu zijn jullie in dienst van de gemeenschap [Sifré].

Luister – שָׁמַע – *sjamoa* – tegenwoordige tijd, *odant* in het oud-frans, d.w.z., luister steeds, zoals in זָכוֹר – *zachor* – gedenk – en שָׁמַר – *sjamor* – bewaak.

Of zijn tegenstander – גֵּרֵי – *geroo* – lett.: zijn vreemdeling.] Dit is zijn tegenstander in de rechtzaak die argumenten tegen hem verzameld [van het werkwoord אָגַר – *agar* – verzamelen. En volgens een andere verklaring is het woord גֵּרֵי – *geroo* afgeleid van het woord גֵּר – *goer* – wonen – in de betekenis van: rechtzaken over een woning, bij de verdeling [van een erfenis] tussen broers, zelfs als het geschil gaat over een zo iets kleins als een oven of een fornuis [Sifré, Sanhedrin 7b].

17. Je mag niemand in het recht bevoordelen – Dit doelt op diegene die belast is met de aanstelling van rechters, dat hij niet zeggen zal: „Die-en-die is knap [van uiterlijk] of sterk, hem zal ik als rechter aanstellen.” Of: „Die-en-die is familie van mij, laat ik hem als rechter in de stad aanstellen,” terwijl hij niet deskundig in de wet is, met het gevolg dat hij de onschuldige veroordeelt en de schuldige vrijspreekt. [G-d zal dan zeggen:] „Ik zal het degene die hem heeft aangesteld aanrekenen, alsof *hij* zelf partijdig in de rechtspraak was [Sifré].

Luister naar zowel de kleine als de grote – Een zaak die draait om iets kleins als een *proeta* [het kleinste muntje] hoort even belangrijk te zijn als een zaak om honderd *manee* [een groot bedrag], zodat als die eerste [die kleine] zaak bij u eerst vóórkomt, stel die dan niet uit tot het laatst [Sanhedrin 8a]. En een andere verklaring, zoals de *Targoem* het verklaart: U mag niet zeggen: „Dit is een arme en zijn tegenstander is rijk, en het is eebnitswa om die arme te steunen, Laat ik daarom die arme bevoordelen, zodat hij zich op een nette wijze kan onderhouden [zodat hij geen steun uit de liefdadigheidskas hoeft te vragen].” Nog een andere verklaring: Zeg niet: „Hoe kan ik de eer van deze rijke man beledigen voor één dinar? Ik zal hem nu bevoordelen, maar als hij naar buiten gaat [de rechtzaal verlaat], dan zal ik tegen hem zeggen: „Geef het aan die arme, want in werkelijkheid ben je hem dat schuldig!” [Sifré]

Vrees niemand – Heb.: לֹא תִגְדֹּרֵי – *lo tagoeroe*. Een andere verklaring: Je zult je woorden niet intrekken voor wie dan ook, zoals in אָגַר בְּקִיץ – *ogeer bakajits* – „zamel in gedurende de zomer” (*Misjlei* 10:5) [Sifré].

Want de rechtspraak is van G-d – Wat je onrechtmatig van iemand afneemt, ben Ik verplicht hem terug te geven. Het gevolg is dat je het recht tegenover Mij verbogen hebt [Sanhedrin 8a].

En de zaak die te moeilijk voor jullie is, brengen jullie bij mij voor – Vanwege deze aanmatigende uitspraak vergat Mosjé de wet voor de dochters van Tselafchad [in Bemidbar 27:1-5] (Sanhedrin 8a). Zo ook, toen Sjmoeël Sjaeol antwoordde en zei (Sjmoeël I, 9:19): „Ik ben de ziener,” waarop de Heilige, geprezen is Hij, tegen hem zei: „Bij jouw leven [d.w.z.: Ik zweer je], dat Ik je zal laten weten dat je niet alles kunt zien.” En wanneer liet Hij hem dat weten? Toen hij kwam om David te zalven: „Toen hij Eliav zag, dacht hij: ‘Dit is ongetwijfeld de gezalfde van Hasjem.’ ” (Sjmoeël I, 16:6-7). De Heilige, geloofd is Hij, zei tegen hem: „Heb je niet gezegd: ‘Ik ben de ziener?’ Kijk niet naar het uiterlijk.” [Sifrei]

destijds alle dingen die jullie moeten doen.

¹⁹ We reisden vanaf Choreev en gingen door heel die grote en ontzagwekkende woestijn, die jullie gezien hebben, via het bergland van de Emorieten, zoals Hasjem, onze G-d, ons geboden had, en we kwamen aan bij Kadeesj Barnea. ²⁰ Daar zei ik tegen jullie: „Jullie zijn aangekomen bij het Amorieten-gebergte, dat Hasjem, onze G-d, ons geeft. ²¹ Zie, Hasjem, jullie G-d, heeft het land voor jullie uitgespreid; trek op, verover het, zoals Hasjem, de G-d van jullie voorvaderen jullie heeft toegezegd. Vrees niet en geef de moed niet op.

Alle dingen die jullie moeten doen – Dit zijn de tien dingen waarin geldkwesties en wetten voor lijfstraffen van elkaar verschillen [zie Sanhedrin 4:1 voor deze tien verschillen][Sifré].

19. Die grote en ontzagwekkende woestijn – Waarin slangen waren, zo dik als balken, en schorpioenen [zo groot] als bogen. [Ze ‘zagen’ dat de woestijn ontzagwekkend was, want ze zagen de lijken van de slangen en schorpioenen] [Sifré].

21. Trek op – Heb.: אָלֶּה – *alee* – ga omhoog, het Emorieten-gebergte op.

22. Toen zijn jullie allemaal naar mij toe gekomen – In wanorde. Maar verderop (in Devariem 5:20-21) staat er: „Jullie kwamen naar mij toen, alle stamhoofden en jullie oudsten, en jullie zeiden: zie Hasjem, onze G-d heeft Zijn heerlijkheid en Zijn grootheid op ons laten schijnen.” Dat was een correcte benadering: jonge mensen, die de oudsten respecteerden en die zij vooruit zonden. Hier echter kwamen jullie allemaal in wanorde naar mij toe, terwijl de jongeren de ouderen opzij duwden, en de ouderen hun leiders opzij duwden.

Die voor ons rapport uitbrengen – Dat wil zeggen dat zij ons rapporteren welke taal de Kenaänieten spreken [want de taal van een land weerspiegelt het karakter en de gedachten van de inwoners (*Goer Arjee*).

Over de weg die wij moeten nemen – Er is geen weg waarin zich niet oneffenheden bevinden.

De steden waarheen we zullen komen – Welke steden die we het eerst moeten veroveren [Sifré].

Tisja Be-Av 5770

Scheuren

door Sara Debbie Gutfreund

Ik heb mijn verbinding met het verleden verloren, en het maakt niet uit hoeveel tijd verstrijkt, er is een scheur in mijn hart.

De uren lopen in elkaar over, uitademend en inadend in de echo van het zuurstof apparaat naast het bed van oma. Schaduwen bewegen over de roze looper en smelten in de zomer schemering. Ik houd mijn siddeer in mijn handen en zeg hetzelfde gebed over en over. *Kan ze me wel horen? Weet ze dat ik hier ben?* Haar gezicht is veranderd, alsof het al weg op reis is, vervagend in de lagen van haar ziel. Haar oogleden trillen open, maar haar zeegroene ogen zijn leeg alsof ze al helemaal in een andere wereld is. Is ze ?

Ik roep haar naam, maar ik denk niet dat ze me kan horen. Ik ben nog niet klaar haar te laten gaan. Ik zal nooit klaar zijn om haar los te laten. Hoe laat je iemand gaan ? *Misschien houdt u haar hier, zeggen ze. Misschien gaat u de kamer uit voor een minuut, zodat ze in vrede kan gaan.* Ik weet niet wat dat betekent. Alles wat ik weet is dat als ik afscheid neem, ik uit elkaar zal vallen. Ik zal verloren zijn. Ik zal niet weten wie ik ben of waar ik thuishoor. Hoe doet iedereen dit? En waarom lijkt ieder ander verder te kunnen gaan ?

Op het kerkhof staar ik naar de diepblauwe zomerlucht en de manier waarop de takken van de omringende bomen naar boven reiken, alsof ze iets willen bereiken dat ze nooit zullen raken. Het geluid van de scheppen zand die in het open graf vallen, scheurt door me heen, ze sluiten een deur die nog steeds hardnekkig in mij open was. Waarom is de begraafplaats zo tergend mooi? De regenboog van rozen en het zachte fluiten van de vogels lijken zo niet op hun plaats. Waar zijn de duisternis en de woede? Waar is het protest ?

De honderden meters van grafstenen lijken te sluimeren in de zoete, warme ochtend lucht. Ze zeggen dat de doden nu rusten. Ik weet niet wat dat betekent. Ze zeggen dat ze op een betere plek zijn. Maar alles wat ik kan denken is, dat je niet kunt ademen in de aarde. Hoe beangstigend het moet zijn om helemaal alleen gelaten te worden in een houten kist waar je niet kunt zien of spreken of bestaan. Ik weet dat ik moet nadenken over de ziel. Hoe het verder gaat naar de volgende wereld, hoe ze ons allemaal hier kan zien staan. Maar ik weet niet wat dat betekent.

Ik vind mezelf zitten op haar zachte lavendel tapijt, een uur voor mijn vlucht terug naar huis. *Neem iets mee,* zeggen ze. Maar het is moeilijk voor mij om te bewegen. Haar kleding, haar sjaals, zelfs haar mooie, geborduurde zakdoeken die ze elke Sjabbes meebracht naar sjoel, houden haar geur nog steeds vast. Het is de geur

van mijn jeugd. Van warmte en comfort en liefde. Ik wil niets verplaatsen. Misschien als ik alles op zijn plaats laat, zal op een of andere manier de tijd stil blijven staan. Maar ik moet gaan en loop naar buiten, de deur uit, zelfs al wil ik dat niet.

Ik druk een zijden sjaal tegen mijn gezicht en laat me herinneren hoe het voelde om te worden vastgehouden, toen ik naar sjoel liep op Sjabbes ochtend. Hoe haar gezicht opklaarde, hoe haar ogen glinsterden. Ik houd het de hele weg naar huis vast.

Maandenlang droom ik van haar. Ze vertelt me dingen die ik nooit kan onthouden als ik wakker wordt, en ik probeer wanhopig om terug te gaan slapen zodat ik haar woorden weer kan horen. Maar het werkt nooit. En ik hoor de zwakke echo van de zuurstofmachine overal waar ik ga, alsof het leven zelf worstelt om te ademen. Maar ik wil niet uit elkaar vallen. Ik werk. Ik zorg voor mijn man, mijn kinderen en mijn huis. Ik bid op de manier waarop ik dat altijd heb gedaan, en soms voel ik zelfs oma's aanwezigheid, zwevend op de randen van mijn leven. Als ik de Sjabbat kaarsen aansteek en denk eraan hoe zij huilde voor haar eigen talloze Sabbath-lichtjes. Als ik *Sjema* zeg met mijn kinderen 's avonds en als ik me herinner hoe ze haar mezoza elke nacht kuste, deze zelfde woorden fluisterend. Als ik *tzedaka* geef aan de oude vrouwen om me heen bij de Kotel, en ik me het blauwe-witte *tsadaka* busje herinner dat op haar aanrecht stond.

Maar het maakt niet uit hoeveel tijd verstrijkt, er is een scheur in mijn hart. Ik heb mijn verbinding met het verleden op een of andere manier verloren. Met al mijn geloof en mijn waarden heb ik soms het gevoel dat ik niet weet waar ik thuishoor. Ik probeer te geloven in elk van de ideeën die mijn leven zoveel jaren hebben in stand gehouden, en ik geloof. Maar soms val ik in twijfel. Alsof ik de GPS aanzet, maar vergeet er een bestemming in te zetten. En ik begin vragen te stellen bij mijn beslissingen. Leid ik een te intens leven? Misschien had ik niet naar Israël moeten verhuizen? Misschien moet ik niet thuis zijn bij mijn kinderen? Ik denk hoe ik stond met mijn baret en toga in het enorme voetbalstadion van mijn Ivy League school, starend naar alle deuren die geopend waren voor mij. Had ik de juiste geopend? En hoe zit het met de gesloten deuren die achter me blijven met elke nieuwe levensbeslissing. Hoe weet ik of ik wel in de goede richting ga?

Dit is het verlies dat door me heen gaat in de Joodse maand Av. Ik heb weet niet echt wat het *Beit Hamikdasj*, de Heilige Tempel was of wat het hoort te zijn in de toekomst. Maar ik weet dat toen hij er stond, we met absolute duidelijkheid wisten wat ons doel in het leven was. We wisten waar we zouden komen en waar we heen gingen.

Toen we de Tempel verloren, verloren we het anker in ons leven dat ons op onze plaats vast hield. We hebben duidelijkheid verloren. Nu lopen werkelijkheid en illusie in elkaar over. Nu sluipt twijfel zelfs in de meest toegewijde onder ons. Als we nu verder moeten, kijkt een deel van ons voortdurend over onze schouders. Ik kan me geen wereld voorstellen waar een soort van perfectie heerst en een gevoel van aankomst, die wordt beschreven in de tijden toen de Tempel stond.

Maar ik kan erom huilen. Ik kan ernaar hunkeren. Ik kan geloven dat binnenkort de bestemming duidelijk zal worden, zelfs al kan ik nu alleen maar de volgende afslag te zien. En als nieuwe zielen in deze wereld binnentreden en andere zielen verder reizen, dan kan ik een ruimte maken in mezelf, die is als een miniatuurtempel, onbezoedeld en ongebroken. En op de vooravond van Tisja BeAv, als de vogels van Jeruzalem niet sjilpen bij het ochtendgloren, kan ik mijn oma 's stem in de dikte van de stilte horen. Iedere keer als ik viel plachtte ze te zeggen: „Tegen de tijd dat je een bruid zal zijn, is het over.” En ik hoor het nu als het verdriet pulseert door het Joodse volk en door mijn eigen verwarde hart: „Tegen de tijd dat je een bruid bent, is het over.”

Op een dag zullen we allemaal weer bruiden zijn en al onze collectieve pijn zal verdwijnen in de schoonheid van een perfecte Jeruzalemse hemel. Zelfs als hij laat is zal ik wachten. Zelfs met alles dat verloren is gegaan geloof ik dit. Adem in. Adem uit. Er zit leven in het einde.

In liefdevolle herinnering aan mijn grootmoeder, Gittele Rochel bat Miriam. Moge haar naam worden herdacht tot zegen. Moge haar nesjama stijgen door de daden en het geloof van haar kleinkinderen en achterkleinkinderen. Moge zij troost brengen aan heel het volk Israel in deze maand van haar Jahrzeit.

Dit artikel kan ook gelezen worden [in het Engels] op : <http://www.aish.com/h/9av/aas/97791619.html>

MISJNA VAN DE WEEK
DEMAI – HOOFDSTUK VIER

Misjna 4:6

הַנִּכְנָס לְעִיר וְאִינוּ מְכִיר אָדָם שָׁם, אָמַר, מִי כָאן נֶאֱמָן. מִי כָאן מְעִשֵׁר. אָמַר לוֹ אֶחָד, אֲנִי, אֵינִי נֶאֱמָן.
אִישׁ פְּלוּנִי נֶאֱמָן, הָרִי זֶה נֶאֱמָן. הֲלֵךְ לְקַח מִמֶּנּוּ, אָמַר לוֹ, מִי כָאן מוֹכֵר יֶשֶׁן. אָמַר לוֹ, מִי שֶׁשָּׁלַחַךְ
אֶצְלִי, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן כְּגוּמְלִין זֶה אֶת זֶה, הָרִי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין:

Wie een [vreemde] stad binnengaat, waar hij niemand kent, en hij vraagt: „Wie is hier betrouwbaar, wie vertient hier?” en iemand antwoordt: „Ik,” dan wordt hij niet geloofd¹. Maar wanneer iemand zegt: „Die-en-Die is betrouwbaar,” dan wordt hij geloofd². Wanneer hij naar hem toe ging en van hem kocht en aan hem vraagt: „Wie verkoopt hier oud [graan]³?” en de ander antwoordt hem: „Diegene die jou naar mij gestuurd heeft,” dan wordt hij geloofd, ook al lijkt het erop dat zij elkaar een gunst bewijzen.

Aantekeningen bij Misjna 4:6

1. Want men kan niet over zichzelf getuigen.
2. „**Die-en-die is betrouwbaar,**” dan wordt hij geloofd – Hoewel hij eigenlijk niet geschikt is om geloofd te worden, omdat hijzelf niet geloofd wordt, waren de Geleerden hier soepel voor een reiziger, want hij moet voedsel hebben, en dat geldt met name wanneer hij daar niemand kent. Maar wanneer hij daar wel iemand kent, dan mag hij alleen kopen bij iemand die betrouwbaar is (RAV). [De stadsbewoner die de reiziger naar iemand toegestuurd heeft, heeft daar zelf geen profijt van en daarom wordt hij nu geloofd (Rambam).]
3. **Wie verkoopt hier oud [graan]** – Want hij is bang dat men daar *chadasj* verkoopt, voordat de ‘Omer gebracht is en hoewel de meeste *amei haärets* niet verdacht worden dat zij *chadasj* verkopen, wordt hun product ook wat dit betreft als *demai* beschouwd (RAV). Oud graan is beter en droger dan nieuw graan (*Rasji*). Volgens *Rambam* betreft het hier oude wijn.

* * *

Misjna 4:7

הַחֲמָרִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְעִיר, אָמַר אֶחָד, שְׁלִי חֲדָשׁ וְשְׁלִי חֲבָרִי יֶשֶׁן, שְׁלִי אֵינוּ מְתַקֵּן וְשְׁלִי חֲבָרִי מְתַקֵּן, אֵינִן
נֶאֱמָנִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נֶאֱמָנִין:

Ezel-drijvers die een stad binnenkomen, [wanneer] de één zegt: „[Het graan] van mij is nieuw maar dat van mijn collega is oud”, [of hij zegt:], „Dat van mij is niet vertiend, maar dat van mijn collega is vertiend,” dan worden zij niet geloofd. Rabbi Jehoeda zegt: „Zij worden [wel] geloofd.

Aantekeningen

- . **Ezeldrijvers** die graan vervoeren van een goedkope plaats naar een dure plaats (RAV) [d.w.z. van de ene stad, waar zij het goedkoop hebben ingekocht, naar een andere stad, waar zij het duur kunnen verkopen].
- . Om daar hun product te verkopen.
- . Droog en beter van kwaliteit.
- . **Dan wordt hij niet geloofd** – Want zij prijzen elkaar aan, zodat deze zijn vriend in deze stad aanprijst, opdat die vriend hem in een andere stad aanprijst (RAV).
- . **Rabbi Jehoeda zegt: „Zij worden geloofd”** – Omdat de meeste *amei haärets* wel vertienden, waren de Geleerden hier soepel [volgens R. Jehoeda] uit bezorgdheid voor de stadsbewoners, opdat de verkopers van het graan en fruit zouden blijven komen [en niet zouden wegblijven, omdat men niet van hen wil kopen, waardoor de stad zonder graan en fruit blijft]. De halacha is niet volgens R. Jehoeda (RAV).

Uit de Babylonische Talmoed

De voornaamste onderwerpen van Traktaat Taäniet 26

Misjna TWEEMAAL PER JAAR, OP DE 17e TAMMOEZ EN OP DE 9e AV WORDT EEN VASTEN GEHOUDEN TER NAGEDACHTENIS VAN GEBEURTENISSEN IN DE JOODSE GESCHIEDENIS. OP DE 17e TAMMOEZ GEBEURDEN VIJF DINGEN:

1. DE TABLETTEN WERDEN GEBROKEN [toen Mosjé het gouden kalf zag, gooide hij de Stenen Tabletten kapot].
2. HET DAGELIJKS OFFER WERD GESTOPT [volgens Rabbi Sjim'on in de Jeroesjalmi gebeurde dit in de tijd van de Griekse overheersing, volgens Rabbi Levi gebeurde het in de tijd van de Romeinse overheersing].
3. ER WERD EEN BRES IN DE MUUR OM JERUZALEM GESLAGEN [door de Romeinen].
4. APOSTUMUS [een Griekse generaal] VERBRANDDE DE TORA [dit was de Tora-rol die Ezra geschreven had, en waarmee alle andere Tora-rollen die geschreven werden, vergeleken werden op hun juistheid].
5. EEN AFGODSBEELD WERD IN DE TEMPEL GEZET [door dezelfde Apostumus].

OP DE NEGENDE AV VONDEN DE VOLGENDE VIJF TRAGISCHE GEBEURTENISSEN PLAATS:

1. OP DIE DAG WERD VERORDEND DAT ONZE VOORoudERS HET LAND ISRAËL NIET IN MOCHTEN [na het negatieve rapport van de spionnen].
 2. DE EERSTE TEMPEL WERD VERWOEST.
 3. DE TWEDE TEMPEL WERD VERWOEST.
 4. BEITAR WERD VEROVERD [Beitar was een grote Joodse stad die tegen de Romeinen in opstand was gekomen en 52 jaar na de Verwoesting van de Tempel door de Romeinen veroverd werd, waarbij al haar inwoners werden vermoord (*Rasji* en *Rambam*)].
 5. DE STAD JERUZALEM WERD OMGEploegd [De Romeinse generaal Rufus ploegde het Tempelplein om].
- OM AL DEZE REDENEN VERMINDEREN WE ONZE VREUGDE ALS DE MAAND AV BEGINT.

De *Misjna* gaat verder met de rouwvoorschriften voor de maand Av:

- IN DE WEEK VAN TISJA BEAV IS HAAR KNIPPEN EN KLEREN WASSEN VERBODEN, BEHALVE OP DONDERDAG, WEGENS SJABBAT. [Dit gold in het geval dat *Tisja BeAv* op vrijdag viel, hetgeen in die tijd mogelijk was (*Rasji*).]
- OP DE DAG VÓOR TISJA BEAV MAG MEN GEEN TWEE GEKOOKTE SOORTEN VOEDSEL, NOCH VLEES ETEN, NOCH WIJN DRINKEN. RABBAN SJIM'ON BEN GAMLIËL ZEI: MEN HOEFT ALLEEN MAAR EEN VERANDERING AANBRENGEN [dit wordt verderop verklaard]. RABBI JEHOEDA ZEI: MEN MOET ZIJN BED OMGOOIEN, MAAR DE GELEERDEN WAREN HET NIET MET HEM EENS.

De *Misjna* gaat verder: RABBAN SJIM'ON BEN GAMLIËL HEEFT GEZEGD: ER WAREN NIMMER ZULKE FEESTEN ALS DE 15^e AV EN JOM KIPPOER. DE MEISJES GINGEN DAN UIT IN WITTE, GELEENDE KLEREN, OM DE ARMEN NIET TE BESCHAMEN. DIE KLEREN MOESTEN ALLEMAAL EERST IN HET *MIKWE* GEREINIGD WORDEN [voor het geval dat de eigenares ze verontreinigd had door ze te dragen terwijl ze *nidda* was (*Rasji*)]. DE MEISJES VAN JERUZALEM GINGEN DAN DANSEN IN DE WIINGAARDEN [waar ook de ongetrouwde jonge mannen kwamen] EN DAN ZEIDEN [de mooie meisjes]: JONGEMAN, KIK UIT JE OGEN EN KIES VOOR JEZELF. [De niet zo mooie meisjes, maar die van goede families waren zeiden] DAT DE MANNEN NIET NAAR SCHOONHEID MAAR NAAR FAMILIE-AFKOMST MOESTEN KIJKEN, [en de meisjes van minder goede afkomst zeiden dat de jongemannen naar het innerlijk van het meisje moesten kijken] WANT *SJÈKER HACHEEN WEHÈWEL HAJOFFI* – GRATIE IS VALS EN SCHOONHEID IS IJDEL – MAAR EEN VROUW DIE G-D VREEST, VERDIENT GEPREZEN TE WORDEN [Spreuken 31:30-31].

Rabban Sjim'on verklaart vervolgens nog het vers *Sjier Hasjirjem* [Hooglied] 3:11, dat gaat over Sjlomo die gekroond werd op zijn trouwdag, dat dit een zinspeling is op *Matan Tora* en de bouw van de Tempel, MOGE DIE SPOEDIG IN ONZE DAGEN GEBOUWD WORDEN.

De priesterzegen

Gemara De *Misjna* zegt dat driemaal per jaar viermaal per dag de *Kohaniem* het volk zegenen, maar op vastendagen en *ma'amadot* wordt toch geen *moessaf* gezegd?

De Gemara antwoordt: De *Misjna* bedoelt dat op die drie dagen de *Kohaniem* bij alle gebeden het volk zegenen [*sjacharit*, *mincha* en *ne'ila*] en op Jom Kippoer zelfs viermaal, namelijk ook tijdens *moessaf*.

Rav Nachman heeft gezegd dat de *Misjna* hier de mening van R. Meïr weergeeft, maar dat de Rabbijnen het hier niet mee eens zijn.

Uit een Baraita blijkt dat deze Rabbijnen R. Jehoeda en Rabbi Jossi zijn. Rabbi Jehoeda meent dat het alleen tijdens *sjacharit* en *moessaf* gezegd wordt, R. Jossi zegt dat het wel tijdens *sjacharit*, *moessaf* en *ne'illa* maar niet tijdens *mincha* gezegd wordt.

De Gemara vraagt: Waarop is hun meningsverschil gebaseerd?

De Gemara antwoordt: Rabbi Meïr zegt: op andere dagen zijn de *Kohaniem* misschien dronken met *mincha* en daarom zeggen ze dan geen priesterzegen, maar op vastendagen zijn we daar niet bang voor.

– Rabbi Jehoeda zegt dat dronkenschap zoveel voorkomt, dat we zelfs op vastendagen bang zijn dat de *Kohaniem* tijdens *mincha* en *ne'ila* dronken zijn. [We zijn niet bang voor dronkenschap op vastendagen tijdens *mincha* en *ne'ila*, maar daar tijdens de rest van het jaar er om die tijd veel dronkenschap heerst en de Geleerden verordend hebben dat er daarom het hele jaar in de namiddag geen priesterzegen mag gezegd worden, daarom mag het ook niet op vastendagen (*Rasji*).]

– Rabbi Jossi zegt: Het is de rest van het jaar alleen maar tijdens *mincha* verboden, dus daarom is het ook verboden tijdens *mincha* op vastendagen, maar niet tijdens *ne'ila*.

De halacha

Rav Jehoeda (in naam van Rav), R. Jochanan en Rawa zeggen dat de halacha Rabbi Meïr volgt.

Rav Nachman zegt: de halacha volgt Rav Jossi.

En inderdaad, de halacha is volgens Rav Jossi [zie *Sj.A. O.Ch.* 129:1].

En tegenwoordig wordt op een vastendag bij *mincha* wel de priesterzegen gezegd, omdat op een vastendag *mincha* vlak voor het eind van de dag gezegd werd, en daardoor lijkt het op *ne'ila* [zie *Sj.A. O.Ch.* 129:1].

VOORSCHRIFTEN VOOR DE NEGEN DAGEN

De periode die begint op Rosj Chodesj Av wordt de „Negen Dagen” genoemd. Gedurende deze tijd wordt een strenger niveau van rouw in acht genomen, in overeenstemming met de uitspraak van de Talmoed (Ta'anit 26): „Wanneer de maand Av begint, verminderen we de vreugde.”

1. We vermijden de aankoop van voorwerpen die grote vreugde met zich meebrengen.
2. We stellen de verbetering aan ons huis en het planten van bomen en bloemen uit.
3. We vermijden rechtzaken met niet-Joden, want ons geluk is in die tijd tegen ons.
4. We eten in die dagen geen vlees of kip en dronken geen wijn. Dit voedsel is symbolisch voor de Tempeldienst, en zijn in het algemeen uitdrukkingen van feestviering en vreugde.
 - Op Sjabbat is vlees en wijn toegestaan. Dit geldt ook voor iedere andere *seoeuat mitsva* – bijvoorbeeld bij Brit Mila of als een traktaat van de Talmoed wordt uitgelezen.
 - Men geeft de wijn voor de Havdala aan een kind te drinken.
5. We vermijden het dragen van nieuw gewassen kleren en wassen geen kleren.
 - Als de „vrisheid” voor het begin van de negen dagen er uit is gehaald (doordat men het kledingstuk al een korte tijd gedragen heeft), dan is het toegestaan op het te dragen.
 - Men mag wel schone kleren op Sjabbat dragen.
 - De kleren van kleine kinderen, die snel en vaak vuil worden, mogen in de negen dagen gewassen worden.
 - Kleren mogen niet gewassen worden, zelfs niet ter voorbereiding voor na Tisja BeAv, zelfs niet door een niet-Jood.
6. We baden niet voor ons plezier.
 - Het is toegestaan om te baden om vuil of zweet van ons lichaam te verwijderen of om medische redenen. Dit mag alleen in kopuid water.
 - Verder moet men dan het lichaam in gedeelten wassen, en niet in een keer.
 - Op vrijdag mag men in warm water baden, ter ere van Sjabbat.

Dat de Tempel verwoest werd als gevolg van Lasjon Hara

Kamtsa en Bar-Kamtsa

Rabbi Jochanan vertelt in de Talmoed waarom de Tempel in Jeruzalem verwoest werd:

Vanwege Kamtsa en Bar-Kamtsa werd Jeruzalem verwoest. Er was eens een man, die een groot feest wilde geven. Zijn vriend heette Kamtsa, terwijl Bar-Kamtsa zijn gezworen vijand was. De man droeg zijn dienaar op om Kamtsa uit te nodigen; de dienaar maakte echter een fout en nodigde Bar-Kamtsa uit. Toen de gastheer Bar-Kamtsa onder de feestgangers ontwaarde, ontstak hij in grote woede; Bar-Kamtsa moest eruit! Bar-Kamtsa smeekte zijn gastheer hem niet te beschamen en bood hem zelfs aan het hele feest te betalen. Zijn aartsvijand was onvermurwbaar. Hij werd eruit gezet. Bar-Kamtsa zon op wraak en zei bij zichzelf: "Grote geleerden zaten aan bij de dis en niemand heeft het voor mij opgenomen. Ik zal de Romeinse keizer berichten, dat de joden in opstand willen komen. Mijn wraak zal zoet zijn".

Bar Kamtsa ging naar de keizer en zei: „De Joden rebelleren tegen u”. De keizer vroeg hoe hij dit wist. Bar Kamtsa antwoordde: „Ik kan het je bewijzen. Stuur hen een offerdier en zie of zij deze zullen offeren. Als zij het offerdier afwijzen, dan is dat het bewijs van hun rebellie tegen u en uw autoriteit.” Zo gezegd, zo gedaan. De keizer zond de Joden een drie jaar oude kalf en Bar Kamtsa mocht deze hoogst persoonlijk leveren. Voordat hij Jeroesjalajiem binnentrad, sloeg hij op de lip van de kalf waardoor de lip beschadigd werd en de Joden de kalf als ongeschikt zouden beschouwen om te offeren.

De rabbijnen van het Sanhedrin besloten voor de lieve vrede toch het dier te offeren, maar een van de meest prominente Geleerden, Rabbi Zecharjah ben Avkiloes zei: „Als wij dit toestaan, dan geven wij een Halachisch verkeerd signaal af.”

En zo werd het kalf niet geofferd, ontstak de woede van de keizer en besloot hij Jeruzalem te verwoesten.

Zo werd de Tempel verwoest door kwaadsprekerij – Lasjon Hara.

Het verbod op Lasjon Hara – Kwaadspreken

Op basis van het Boek Chofets Chajiem

Hoofdstuk vier

1. Wangedrag in het verleden en heden

Het is verboden iemand te kleineren door aan anderen te vertellen over het wangedrag van zijn familie of over zijn eigen wangedrag in het verleden, en dat geldt speciaal als hij zich nu goed gedraagt. Maar zelfs een recent wangedrag mag men niet vermelden. We zullen hier nog in een later hoofdstuk op terugkomen.

In dit hoofdstuk zullen we het hebben over *mitswot bein adam laMakom* (de verplichtingen van een mens tegenover G-d). Wanneer je ziet dat iemand een overtreding begaat van een *mitswa bein adam lachavero* (iemand's verplichtingen ten opzichte van zijn medemens), dan zijn er vele situaties waarin het noodzakelijk is om dat aan anderen te melden voor een constructief doel. Daar zullen we in hoofdstuk 10 op terugkomen.

2. Onthullen dat iemand een Baäl Tesjoeva is

Het is verboden om anderen te vertellen over iemand's wangedrag in het verleden of van zijn familie, zelfs als je niet daarmee de bedoeling hebt om hem te kleineren, en je niet veroorzaakt dat de luisteraar nu minder denkt over hem, daar hij nu zijn leven verbeterd heeft.

Dit is verboden omdat iemand zich doorgaans schaamt voor zijn wangedrag in het verleden als die in herinnering wordt gebracht in zijn bijzijn. Daarom zou je hem uiteindelijk veel pijn veroorzaken als de informatie publiekelijk bekend wordt.

Mijnheer Zilverberg is nu een praktiserende orthodoxe Jood en vader van vier kinderen en een geëerd lid van de kehilla. In zijn jeugd was hij niet praktiserend, maar tot nu toe wist niemand dat in de stad waar hij nu woont. Als Sjlomo aan Simon vertelt dat meneer Zilverberg een *baäl tesjoeva* is, is Sjlomo schuldig aan het spreken van Lasjon Hara. Dit kan beschamend zijn voor meneer Zilverberg of voor zijn familie en daarom moet dit geheim gehouden worden.

3. Vertellen dat iemand geen mitswot doet

Het is verboden om anderen te vertellen dat iemand geen mitswot doet. Dit verbod betreft mitswot van zowel Tora als Rabbijnse voorschriften. Het geldt zowel als je de overtreding van anderen hebt gehoord of zelf hebt waargenomen.

Rachel toont geen respect voor haar ouders en overtreedt daarmee het gebod „eer je vader en je moeder.” Het is Lasjon Hara om dit aan anderen te vertellen. Ook haar ouders mogen dit niet aan anderen vertellen, tenzij de luisteraar in staat is om Rachels gedrag te verbeteren.

4. Kinaät ha-emet (zucht naar waarheid)

Het is verboden te zeggen dat iemand iets verkeerd gedaan heeft, zelfs als word je gedreven door *kinaät ha-emet* – dat wil zeggen, je bent geïrriteerd door de overtreding en wil dat de waarheid bekend wordt. Hoewel je woorden mogelijk werden ingegeven uit *lesjeem sjamajiem* en zonder kwade bijbedoelingen, is het toch Lasjon Hara. Je mag onjuist gedrag alleen aan iemand anders vertellen als dat een opbouwend doel heeft.

Jozef weet dat Ruben wel eens producten koopt die niet op de kasjroetlijst staan. Er kunnen drie verschillende redenen zijn waarom Jozef dit aan Simon zou willen vertellen:

1. Jozef wil Ruben in een kwaad daglicht stellen. Dit is natuurlijk Lasjon Hara en verboden.
2. Mogelijk is Jozef verontwaardigd dat Ruben zo zorgeloos is met zijn kasjroet. Het is niet zijn bedoeling om kwaad te spreken over Ruben, hij wil alleen maar zijn ongenoegen over Rubens nalatigheid uiten. Dit is een voorbeeld van *kinaät ha-emet* en is ook verboden.
3. Jozef wil Simon waarschuwen dat hij niet bij Ruben moet gaan eten. Als dit de enige reden is van Jozef, dan mag hij de informatie verstrekken.

5. Vertellen dat iemand nalatig is met een mitswa, waar velen nalatig in zijn

Er zijn mitswot die helaas zodanig worden verwaarloosd, dat men die nalatigheid in het algemeen niet veroordeelt. Niettemin is het Lasjon Hara om te vertellen dat een bepaald persoon zo'n mitswa niet doet.

Jacob realiseert zich niet het belang van Tora-studie en leert daarom zelden. Het is verboden dit rond te vertellen, zelfs al is het bekend en ook al zijn veel mensen laks met deze mitswa.